Macuo Bashō haikui

Joan Titus-Carmel francia és
Lugosi Ágnes magyar fordításával

1

ganjitsu ya
omoeba sabishi
aki no kure

Premier jour de l’an
je pense à la solitude
des soirées d’automne

Újév napja van;
eszembe jut a magány
s őszi éjszakák

*

2

haru nare ya
na mo naki yama no
asagasumi

Le printemps est là!
sur la montagne sans nom
brume matinale

Itt van a tavasz!
A névtelen hegy fölött
reggeli ködök

*

3

nan no ki no
hana towa shirazu
nioi kana

Les fleurs de quel arbre –
impossible de savoir
mais un tel parfum!

Várj! mi lehet ez?
Jaj, melyik fa virága
illatozik így?

*

4

haranaka ya
mono ni mo tsukazu
naku hibari

Au milieu du champ
et libre de toute chose
l’alouette chante

Mező közepén,
minden gondtól szabadon,
pacsirta dalol.

*

5

chichi-haha no
shikiri ni koishi
kiji no koe

Mon père et ma mère
sans cesse je pense à eux
le cri du faisan

Apám és anyám -
mindig rájuk gondolok -
kint fácán kiált

*

6

furu ike ya
kawazu tobikomu
mizu no oto

Ah! le vieil étang
une grenouille y plonge -
le bruit de l’eau

Ó! az öreg tó;
béka ugrik bele most
loccsanás zaja

*

7

oki yo oki yo
waga tomo ni sen
neru kochō

Réveille-toi, réveille-toi!
et deviens mon compagnon
papillon qui dors

Ébredj, ébredj hát!
legyél társam az úton,
alvó pillangó.

*

8

fuku tabi ni
chō no inaoru
yanagi kana

Avec chaque souffle
le papillon se déplace
sur le saule!

Lepke a fűzön
minden szélfuvallatra
arrébb s arrébb száll.

*

9

ochizama ni
mizu koboshikeri
hana tsubaki

Au cours de sa chute
elle a déversé son eau –
fleur de camélia

Amíg lehullott
kelyhéből kidőlt a víz -
kámeavirág

*

10

chiru yanagi
aruji mo ware mo
kane o kiku

Le saule s’effeuille
et le maître et moi-même
entendons le cloche

Hull a fűzlevél -
mesteremmel hallgatjuk
a harang szavát.

*

11

haru mo yaya
keshiki totonou
tsuki to ume

Le printemps est proche
tout annonce sa venue –
lune et fleurs de prunier

Közel a tavasz,
minden jöttét hirdeti
hold, szilvavirág

*

12

une ga ka ni
notto hi no deru
yamaji kana

Au parfum des pruniers
soudain le soleil se lève –

sentier de montagne!

Szilvavirágzás
egyszercsak felkel a nap.
Ó, hegyi ösvény!

*

13

no-batake ni
hanami-gao naru
suzume kana

Le champs de colza –
les moineaux prennent des mines
d’admirateurs de fleurs!

Szép repce-mező.
Úgy tesznek a verebek,
mintha csodálnák!

*

14

hana no kumo

kane wa ueno ka
asakusa ka

Nuage de fleurs –
et cette cloche: Ueno
ou Asakusa?

Felhőnyi virág!
szól a harang: Ueno
vagy Asakusa?

*

15

kane kiete
hana no ka wa tsuku
yūbe kana

La cloche se tait –
le parfum des fleurs en écho
ah! quelle soirée

Elhal a harang,
virágillat felel rá -
ó! micsoda est!

*

16

samazama no
koto omoidasu
sakura kana

Tant et tant de choses
me reviennent à l’esprit –
fleurs de cerisiers!

Mennyi mennyi kép
jut róla az eszembe -
cseresznyevirág

*

17

haru no yo wa
sakura ni akate
shimai keri

La nuit de printemps
s’achève, le jour se lève
sur les cerisiers!

Véget ér az éj
cseresznyevirágok közt
felragyog a nap!

*

18

horo-horo to
yamabuki chiru ka
taki no oto

Pétale après pétale

tombent les roses jaunes –
le bruit du torrent

Sziromra szirom
sárga rózsa egyre hull -
dörgő zuhatag

*

19

yuku haru ya
tori naki ou no
me wa namida

Le printemps s’en va –
pleurs des oiseaux et poissons
les larmes aux yeux

Elszáll a tavasz.
Sír utána hal s madár
szemük csupa könny.

*

20

suzushisa o
e ni utsushi keri

saga no take

Même la fraîcheur
est peinte dans cette image –
bambous de Saga!

Üde frissesség -
rajta van a képen is
Sagai bambusz!

*

21

suzushisa o
waga yado ni shite
nemuru nari

La fraîcheur –
j’en fais ma demeure –
et m’assoupis

Hűvös, üde est
kunyhóm helyett kunyhóm lesz
s elszenderedem.

*

22

samidare ni
tsuru no ashi
mijika nareri

Dans les pluies de mai
les pattes de cette grue
se sont raccourcies!

Májusi eső
Jé! a daru lábai
megrövidültek!

*

23

inazuma ni
satoranu hito no
tōtosa yo

Devant un éclair
l’homme qui ne comprend pas
est bien admirable!

Villámlik amott.
Hogy valakit meglep ez –
elég meglepő!

*

24

atsuki hi o
umi ni iratari
mogami-gawa

Le soleil brûlant
est englouti dans la mer –
fleuve Mogami!

Égő napkorong –
elnyeli a víztömeg
Mogami-folyó!

*

25

kiyo taki ya
nami ni chirikomu
aomatsuba

La cascade claire –
les aiguilles de pin vertes
tombent dans les flots

Fénylő vízesés;
zöld fenyőtű hull alá
elkapja a hab.

*

26

yama mo niwa mo
ugoki-iruru ya
natsu zashiki

Et jardin et montagnes –
leur vitalité pénètre
le salon de thé

És kert és hegyek –
életöröm tölti be
a teaszalont.

*

27

hototogisu
naki naki tobu zo
isogashiki

Ah! le coucou
il chante il chante et il vole –
toujours occupé!

Nézd csak, a kakukk,
dalol, dalol és repül –
mennyi dolga van!

*

28

hototogisu
kie-yuku kata e
shima hitotsu

Le coucou
là où il a disparu
une [petite] île

Elszállt a kakukk.
Ott, hol eltűnt szem elől -
nézd csak: egy sziget!

*

29

nomi shirami
uma no shito suru
makura-moto

Des puces et des poux
et un cheval qui fait pipi
près de mon chevet!

Tetvek és bolhák,
egy ló is idepisilt -
ez a fekhelyem!

*

30

natsugoromo
imada shirami o
toritsukusazu

Vêtement d’été
toujours recouvert des poux

pas encore pris!

Nyári köntösöm
most is tele tetűvel -
nem vadásztam le!

*

31

waga yado wa
ka no chiisaki o
chisō kana

Mon ermitage
au moins offre des moustiques
de petite taille !

Remetelakom
szúnyogjai legalább
kistermetűek!

*

32

kusa no ha
otsuru yori tobu

hotaru kana

Tombée d’un brin d’herbe
elle s’envole à nouveau
ah! la luciole

Lepottyant szegény,
de megint újra repül
a kis fénybogár.

*

33

shizukasa ya
iwa ni shiimiru
semi no koe

Ah! tranquillité –
et jusqu’au coeur des rochers
le chant des cigales!

Békés nyári nap!
Sziklák szívéig hatol
a kabócaszó.

*

34

yagate shinu
keshiki wa miezu
semi no koe

Elles vont mourir
pourtant pas le moindre signe –
le cri des cigales

Meg fog halni mind,
pedig semmi jele még -
kabóca dalol.

*

35

koe ni mina
nakishimōte ya
semi no kara

Tout ne fut pour elle
que chant et stridulations –
mue d’une cigale

Dal s ciripelés
- ennyi volt az élete -

egy kabócabőr.

*

36

ara tōto
aoba wakaba no
hi no hikari

Ah! quelle merveille
ces jeunes et vertes feuilles
brillant au soleil !

Szinte csoda ez:
ahogy a nap átragyog
a friss lombokon!

*

37

sumadera ya
fukanu fue kiku
koshitayami

Temple de Suma
j’entends la flûte qui s’est tue
dans l’ombre des arbres

Szuma temploma:
elnémult fuvola szól
árnyas fák alatt.

*

38

natsugusa ya
tsuwamonodomo ga
yume no ato

Ah! herbes d’été –
tout ce qui reste des rêves
de tant de guerriers

Tengernyi fűszál!
Elesett harcosaink
álma kisarjadt…

*

39

furazu tomo
take ueru hi wa
mino to kasa

Qu’il pleuve ou non
le jour où l’on plane les bambous
manteau et chapeau de paille

Bambuszt ültetünk,
akár esik, akár nem -
kalap és kabát

*

40

matsutake ya
shiranu ko no ha no
hebaritsuku

Ah! le champignon –
la feuille d’un arbre inconnu
s’est collée dessus!

Jé! Gombakalap!
Valamilyen falevél
hát nem ráragadt!

*

41

kono aki wa
nande toshiyoru
kumo ni tori

Cet automne-ci
pourquoi dois-je vieillir?
oiseau dans les nuages

Egy ilyen őszön
miért kell öregednem?
ködbe tűnt madár

*

42

aki fukaki
tonari wa nani o
suru hito zo

L’automne profond –
quant à mon voisin, que fait
donc cet homme au juste?

Ősz van, hideg ősz.
Mi a csudát csinálhat
a szomszéd vajon?

*

43

kareeda ni
karasu no tomarikeri
aki no kure

Sur une branche morte
oh! un corbeau s’est posé -
crépuscule d’automne

Száraz ágvégre
holló szállt le az imént -
ősz van, szürkület.

*

44

kono michi ya
yuku hito nashi ni
aki no kure

Ce chemin-ci
n’est emprunté par personne
ce soir d’automne

Ezen az úton
ma már nem jár senki sem,
őszi este van.

*

45

gu anzuru ni
meido mo kaku ya
aki no kure

D’après moi
l’au-delà ressemble à ça –
soir d’automne

Ilyesmi lehet
szerintem a túlvilág
őszi alkonyat

*

46

araumi ya
sado ni yokotau
ama-no-gawa

La mer déchaînée!
s’étalant jusqu’à Sado –
le Fleuve Céleste

Háborgó tenger!
Egész Szadoig elér
az Égi Folyam!

*

47

kirishigure
fuji o minu hi zo
omoshikori

La pluie brumeuse
un jour sans voir le Fuji –
que c’est agréable !

Ködös-esős nap.

Nem látni ma a Fujit -
micsoda öröm!

*

48

akebono ya
kiri ni uzumaku
kane no koe

le lever du jour –
tournoyant dans la brume
la voix de la cloche

Most kel fel a nap.
Ködpárában kóvályog
a harang szava.

*

49

tsuki hayashi
kozue wa ame o
mochi nagara

Une lune vive
pourtant les cimes des arbres
retiennent la pluie

De fényes a hold!
Pedig a fák csúcsain
csillog az eső.

*

50

kumo ori-ori
hito o yasumuru
tsukimi kana

Parfois des nuages
viennent reposer ceux qui
contemplent la lune !

Felhőfoszlányok
pihentetik a szemét,
ki a holdra néz!

*

meigetsu ya
ike o megurite
yomosugara

Lune d’équinoxe –
tournant autour de l’étang
la nuit entière

Egyre csak kering
napéjegyenlőségkor
tó körül a hold.

*

52

tera ni nete
makotogao naru
tsukimi kana

Séjournant au temple
mon visage illuminé
contemple la lune

Templomban ülök -
fénylő arccal bámulom,
hogy ragyog a hold.

*

53

iru tsuki no
ato wa tsukue no
yosumi kana

La lune couchée
il ne reste que la table
et ses quatre coins !

Ha lemegy a hold
az asztal s a négy sarok
- ez marad csupán!

*

54

aka-aka to
hi va tsurenaku mo
aki no kaze

Soleil rouge vif
impitoyable et déjà
le vent de l’automne

Vörös napkorong
kíméletlenül ragyog,
s itt az őszi szél!

*

55

tsuka mo ugoke
waga naku koe wa
aki no kaze

Tombe, secoue-toi
tout comme ma voix plaintive –
le vent automnal

Fújj, ne csillapodj,
mint az én panasz-szavam,
hideg őszi szél!

*

56

ishiyama no
ishi yori shiroshi
aki no kaze

Colline rocheuse
et plus blanc que ses rochers
le vent de l’automne

Sziklás hegygerinc
köveinél fehérebb
őszi szél fütyül.

*

57

ushibeya ni
ka no koe yowashi
aki no kaze

Dans l’étable
bourdonne à peine un moustique –
le vent d’automne !

Marhaistálló
Egy csak egy szúnyog donog
fúj az őszi szél

*

fukitobasu
eshi wa asama no
nowaki kana

Soulevant les pierres
sur le mont Asama
tempête d’automne!

Asama hegyén
köveket görget a szél.
őszi fergeteg

*

59

bashō nowaki shite
tarai ni ame o
kiku yo kana

Le *bashō* dans la tempête
et la pluie dans mon baquet
toute la nuit!

Banánfám vihar rázza
s zápor hull a dézsámba

egész éjszaka!

*

60

nozarashi o
kokoro ni kaze no
shimu mi kana

Usé par le temps –
mon coeur le sait et le vent
transperce mon corps!

Elnyűtt az idő –
tudja jól ezt a szívem,
és átjár a szél.

*

61

shiratsuyu ni
sabishiki aji o
wasururu na

La rosée blanche
sa saveur solitaire
ne l’oublie jamais!

Fehér zúzmara
- a magány ilyen ízű –
soha ne feledd!

*

62

hasu-ike ya
orade sono mama
tama-matsuri

L’étang aux lotus
laissant les fleurs telles quelles -
la fête des Morts

Tavon lótuszok
változatlan ülnek ott -
holtak napja van.

*

63

ikka mina

shiraga ni tsue ya
haka-mairi

Toute la famille
cheveux blancs bâton en main
la visite aux tombes

Az egész család
- fehér haj, kézben bot -
sírhoz látogat.

*

64

yo no naka wa
inekaru koro ka
kusa no yori

Est-ce dans le monde
déjà le temps des récoltes ?
mon abri de chaume

Vajon odakint
folyik már az aratás?
zsúpszalma-lakom

*

65

karite nemu
kakashi no sode ya
yowa no shimo

Pour dormir que n’ai-je
l’habit de l’épouvantail!
le gel de minuit

Madárijesztő,
add kölcsön a göncödet!
éjféli fagyok

*

66

tsuru naku ya
sono koe ni bashō
yarenu beshi

Une grue craquette –
à sa plainte le *bashō*
se déchirerait !

Daru sírdogál
panaszától a *bashō*
majd széjjelszakad!

*

67

taka no me mo
ima wa kurenu to
naku uzura

Les yeux du faucon
enfin dans l’obscurité
les cailles courcaillent

Végre alkonyul
s a sólyom nem lát ide -
fürj pitypalattyol.

*

68

tombō ya
toritsuki kaneshi
kusa no ue

Ah! la libellule –
elle ne peut s’agripper
au moindre brin d’herbe !

Kis szitakötő
megpihenne valahol -
sehol egy fűszál!

*

69

muzan yana
kabuto no shita no
kirigirisu

Quelle pitié !
sous le casque –
un criquet

Hogy sajnálom őt!
kalapom alá szorult
szegény kis tücsök!

*

70

kumo nan to
oto o nan to naku
aki no kaze

Araignée, quelle est
ta voix et quel est ton chant?
le vent de l’automne

Ha tudnál, te pók,
milyen hangon szólanál?
fáradt őszi szél

*

71

michinobe no
mukuge wa uma ni
kuwarekeri

Au bord du chemin
un hibiscus – le cheval
vient de le manger!

Útszélen virult
- most legelte le a ló -
hibiszkusz virág

*

72

shiratsuyu o
kobosanu hagi no
uneri kana

La rosée blanche
ne tombe pas des lespédèzes
ondulant au vent

Hófehér harmat
szél fújja az iglicét
vele tekereg

*

73

asagao no
hana ni nakiyuku
ka no yowari

Les belles-de-jour –
autour d’elles bourgonne

le moustique exsangue !

Hajnalkavirág -
körülötte zümmög egy
vérszegény szúnyog!

*

74

asagao ya
kore mo mata waga
tomo narazu

Ah! belle-de-jour
qui non plus ne deviendra
jamais mon amie

Hajnalkavirág,
te se leszel sohase
az én kedvesem.

*

75

kirisame no

sora o fuyō no
tenki kana

Un ciel de bruine –
mais les fleurs de l’hibiscus
seront le beau temps!

Beborult az ég –
majd a hibiszkuszvirág
fénylik nap helyett!

*

76

sabishisa o
tōte kurenu ka
kiri hitoha

Cette solitude
viendrais-tu la partager?
fauille de paulownia

Ezt a bús magányt
megosztanád-e velem,
császárfa-levél?

*

77

sato furite
kaki no ki motanu
ie mo nashi

Cet ancien hameau –
le plaqueminier ne manque
à aucun foyer!

Ódon, vén falu.
de mangófa díszeleg
minden ház előtt!

*

78

kakehashi ya
inochi o karamu
tsutakazura

Le pont suspendu!
et comme enlaçant nos vies –
les plantes grimpantes

A függőhídon
- mintha létünk fonnák be -
sok kúszónövény.

*

79

akikaze no
fukedommo aoshi
kuri no iga

Le vent de l’automne
souffle et pourtant elles restent
bien vertes les bogues!

Őszi szél fütyül,
mégis zöldek még a fán
a vadgesztenyék!

*

80

kiku no ka ya
nara ni wa furuki
hotoke-tachi

Parfum de chrysanthèmes –
comme à Nara autrefois
avec ses bouddhas!

Kizantémillat.
Mint Narában egykoron,
sok Buddha között!

*

81

yase nagara
wari naki kiku no
tsubomi kana

Malingre et pourtant
sans raison le chrysanthème
fait de tels bourgoens!

Satnya krizantém!
Mi az ördögnek növeszt
ennyi sok rügyet?

*

82

negi shiroku
araitatetaru
samusa kana

Les poireaux lavés
jusqu’à devenir tout blancs –
ah! comme il fait froid

Szinte hófehér,
addig mostam a pórét.
Hú, de hideg van!

*

83

ro no koe
mani o utte harawata kōru
yo ya namida

Le son de la rame
frappant les vagues glace mes entrailles
cette nuit – des larmes

Evező locsog
egész bensőm didereg
csupa könny az éj

*

84

furusato ya
heso no o ni naku
toshi no kure

Village natal –
pleurs sur mon cordon ombilical
cette fin d’année

Szülőfalum ez.
Köldökömre könny csorog -
eltelt hát egy év!

*

85

toshi kurenu
kasa kite waraji
hakinagara

L’année se termine
chapeau, sandales de paille –
je les porte encore!

Véget ér az év,
s én hordom nyűtt kalapom,
szalmapapucsom!

*

86

tabibito to
waga na yobaren
hatsushigure

Voyageur
ainsi m’appellera-t-on –
première bruine

Jé! Egy utazó! -
ezt mondja majd, aki lát.
Hull az első hó.

*

87

hatsu yuki ya
suisen no ha no
tawamu made

La première neige –
et les feuilles des narcisses
se courbent à peine

Itt az első hó!
Terhétől a nárciszok
alig hajlanak.

*

88

hatsuyuki ya
kake kakaritaru
hashi no ue

La première neige –
et le pont presque achevé
en est recouvert!

Ó, esik a hó!
Készen sincsen még a híd,
máris belepi.

*

89

uma o sae
nagamuru yuki no
achita kana

Même un cheval
arrête mon regard –
matin de neige !

Még egy lovon is
megakad most a szemem
havas délelőtt

*

90

higoro nikuki
karasu mo yuki no
ashita kana

Souvent haïssable
est le corbeau – et pourtant
ce matin de neige…

Sokszor utálom
a hollót, pedig ma, lám -

havas délelőtt…

*

91

kimi hi o take
yoki mono misen
youkimaruge

Ami, allume le feu
je vais te montrer quelque chose –
une boule de neige!

Gyújts tüzet, haver!
Mutatok most valamit;
nézd, egy hógolyó!

*

92

futari mishi
yuki wa kotoshi mo
furikeru ka

Tous deux nous la vîmes –

cette année est-ce la même,
la neige qui tombe?

Mit együtt láttunk,
s ez a hó, ami most hull
- ugyanaz a hó?!

*

93

kogarashi ya
take ni kakurete
shizumarinu

Le vent froid d’hiver
engouffré dans les bambous
le voilà calmé

Hideg téli szél
bambuszok közé suhant
és elnyugodott.

*

94

fuyugare ya

yo wa huto iro ni
kaze no oto

Désolation hivernale –
dans le monde monochrome
le bruit du vent

Lehangol a tél.
Egyszínű most a világ,
csak a szél fütyül.

*

95

kogarashi ni
iwa fuki togaru
sugima kana

Le vent froid d’hiver
soufflant aiguise la roche
sous les cryptoméries

Fúj a téli szél,
élezi a köveket
ciprusok alatt.

*

96

rusu no ma ni
aretaru kami no
ochiba kana

Quand le dieu s’absente
tout paraît abandonné –
que de feuilles mortes!

Isten ha távol
minden oly elhagyatott –
mennyi hullt levél!

*

97

otoroi ya
ha ni kui ateshi
nori no suna

Ah! c’est le déclin –
sous mes dents je sens crisser
le sable des algues !

Jaj! ez már a vég –
fogam alatt csikorog
az alga-homok!

*

98

komo kai ni
yuki no fukuro ya
nagezukin

Achetant du riz
mon sac recouvert de neige
comme capuchon

Rizst vásárolok -
zsákomat hó lepi be,
mint egy nagykabát.

*

99

ahura kōri
tomoshibi hosoki
nezame kana

L’huile est figé
et la flamme presque éteinte –
ah! quel réveil

Dermedt az olaj
mécsem majdnem kialudt -
rémes ébredés!

*

100

kirigirisu
wasurene ni naku
kotatsu kana

Le criquet
oubliant les notes, stridule –
ah! *le kotatsu*

Botfülü tücsök,
egyhangúan ciripel -
kályhám duruzsol.

*

101

sumitsukanu
tabi no kokoro ya
okigotatsu

Fixé nulle part
et mon coeur errant aussi –
kotatsu mobile!

A semmiben függ -
pont, mint tévelygő szívem –
kicsi kotacum*

**kotacu* – japán melegítő alkalmatosság.

*

102

fuyugomori
mata yorisowan
kono hashira

Reclus pour l’hiver –
je me blottirai encore
contre ce poteau!

Tél, szobafogság.
E karó mellé megint
lekuporodom.

*

103

kinbyōbu
matsu no furubi ya
fuyugomori

Paravent doré –
son pin vieillissant toujours –
retraite d’hiver

Arany paraván
- bár a fája vén nagyon -
jó kis téli zug.

*

104

sukumiyu ya
bajō ni kōru
kagebōshi

Elle rampe en bas
lorsque je suis à cheval
mon ombre glacée!

Alattam kúszik
- mikor lóháton ülök -
dermedt árnyékom.

*

105

fuyu no hi ya
bajō ni kōru
kagebōshi

Ah’ le soleil d’hiver
lorsque je suis à cheval –
mon ombre glacée !

Téli napsütés
mikor lóháton ülök
árnyékom fagyott!

*

umi kurete
kamo no koe
honoka ni shiroshi

La mer s’assombrit –
le cri des canards sauvages
est vaguement blanc

Sötétül a víz,
vadkacsák kiáltanak
hangjuk tört fehér.

*

107

hyakunen no
keshiki o niwa no
ochiba kana

On a l’impression
qu’il a cent ans ce jardin –
tant de feuilles mortes!

Meglehet talán
száz éves is ez a kert –
annyi hullt levél!

*

108

ochikochi ni
taki no oto kiku
ochiba kana

De loin et de près
s’entend le bruit des cascades –
la chute des feuilles!

Távol és közel
zúg a vízesés zaja -
hull a holt levél!

*

109

hatsushigure
saru mo komino o
hoshigenari

La première pluie –
le singe aussi a envie
d’un petit manteau!

Őszi eső hull.
Elkelne egy kiskabát
a majomnak is!

*

110

kame ororu
yoru no kōri no
nezame kana

Ma cruche écaltant
c’est le gel de la nuit qui
m’a réveillé

Korsóm elrepedt,
széttörte az éji fagy -
erre ébredek.

*

111

tabi ni yande
yume va kareno o
kake meguru

Malade en voyage
mes rêves parcourent seuls
les champs désolés

Úton, betegen -
álmom nélkülem bolyong
a tarlott mezőn

*